

РОЗБУДОВА ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ В УКРАЇНІ

Лола Юлія Юріївна,

к.е.н., доц. кафедри державного

управління, публічного адміністрування

та регіональної економіки

Інтернет та засоби масової комунікації поєднали світ у єдиний світовий інформаційний простір. Все більш очевидним стає вплив інформаційно-комунікаційних технологій на всі сфери життя людини. Україна активно інтегрується в глобальний простір та світове інформаційне суспільство. Це потребує впровадження ефективної державної політики інформатизації країни та розбудови інформаційного суспільства. Така трансформація передбачає нові форми взаємодії між урядом, бізнесом та суспільством. Тому, особливої актуальності набуває послідовне впровадження в країні електронного уряду, що виступає в якості сервісу покращення обслуговування громадян та бізнес середовища державними структурами, а також оптимізує міжвідомчу взаємодію органів влади.

Останнім часом впровадження та ефективний розвиток електронного уряду в країнах та окремих регіонах входять до сфери наукових інтересів багатьох авторів: М. І. Арич, В. Дрожжинов, Л. Карваликс, І. В. Клименко, К. Ліньов, М. Ленартович, І. Лопушинський, А. Сосновський, А. Андерссон, А. Л. Аноузе, Ф. Белангер, Д. Джойс, М. Гулбе, Л. Картер, І. Кірнс, Л. А. Міллс, М. Х. Мур, Д. Роуз, Ж. Д. Твізеймана, Ф. Хейлиген, Б. Р. Шлихтер. Однак, недостатньо уваги приділено розгляду моделі електронного уряду в Україні, що і визначило мету статті.

Системний підхід до розвитку електронного уряду покладений в 90-х роках прошлого сторіччя в Європі, США, Сінгапурі. В США в цей час вже був

прийнятий документ «Стратегія електронного уряду (EGovernment Strategy)» [1].

Україна системно до цього питання підійшла у 2000 році, коли на рівні керівництва країни була усвідомлена потреба щодо розвитку мережі Інтернет та її можливостей як для громадян України, так і для органів державної влади і місцевого самоврядування [2]. Стрімкі зміни технологій та суспільства вимагали створення законодавчого підґрунтя для розвитку інформаційного суспільства, тому у 2000-х роках прийнято ряд законодавчих актів, серед них: Указ Президента України "Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні" (2000), ЗУ "Про електронні документи та електронний документообіг" (2003), ЗУ «Про електронний підпис» (2003), ЗУ "Про захист персональних даних" (2010), Концепція розвитку електронного урядування в Україні (2010), ЗУ "Про доступ до публічної інформації" (2011).

Диджиталізація суспільства надає, з одного боку, рівні можливості для всіх громадян однієї країни та рівні глобальні можливості для всіх країн світу, а з іншого боку, з'являється ризик розвитку нового виду соціальної диференціації суспільства, основаної на початковому нерівному доступі до використання нових інформаційних технологій. Так, початок впровадження електронного урядового сервісу для суспільств різних країн розтягнуто у часі у зв'язку з необхідністю досягти достатнього рівня інформаційно-ї готовності країни, також розвиток ІКТ впливає і на темпи розвитку електронного уряду.

В Україні спостерігається певне відставання рівня інформатизації від передового світового інформаційного суспільства. У 2018 році серед 193 країн за глобальним індексом розвитку електронного уряду (E-Government Development Index), що складається Департаментом економічного і соціального розвитку ООН, Україна займає 82 місце (відноситься до країн з високим індексом розвитку) [3]. Однак, позиція значно погіршилась, оскільки у 2016 році країна мала 62 місце. Таке зниження позицій в рейтингу свідчить про

значне відставання України від світових темпів розвитку електронного урядування.

Модель електронного уряду в Україні представлена на рис. 1.

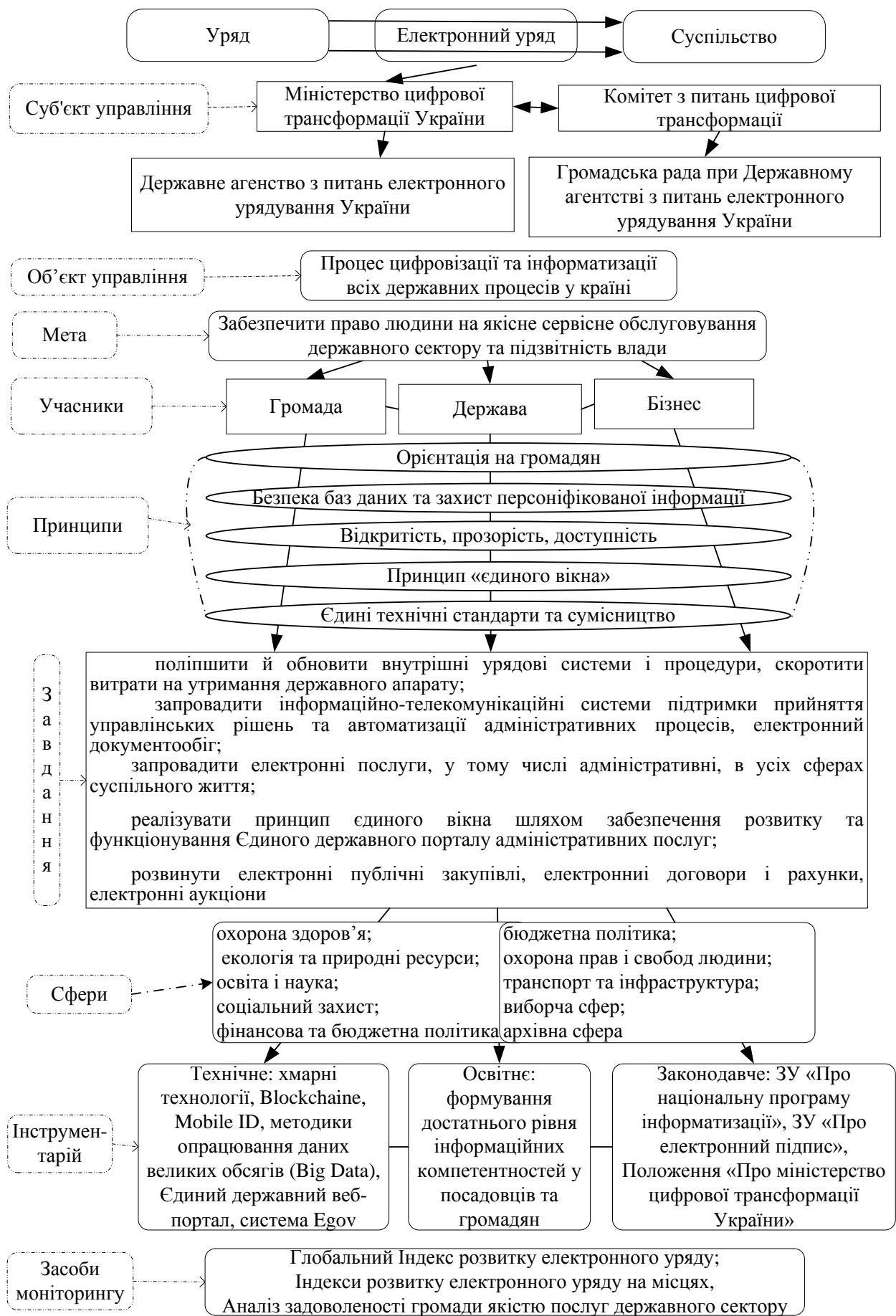

Рис. 1-Модель електронного уряду в Україні

Механізм формування ефективної системи електронного урядування в Україні для задоволення інтересів громади потребує вдосконалення системи державного управління. Тому, створюються державні структури, що відповідають за інформаційно-комунікаційний розвиток країни. У 2014 році відкрито Державне агентство з питань електронного урядування України, що є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який реалізує державну політику у сферах інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства [4]. У вересні 2019 року Урядом створено Міністерство цифрової трансформації України, що буде формувати політику у сфері діджиталізації. З метою законодавчої підтримки цього процесу створений комітет з діджиталізації та цифрової трансформації при Верховній Раді України. Налагодження системного діалогу органів виконавчої влади і громадськості у питаннях розбудови інформаційного суспільства в Україні забезпечує Громадська рада при Державному комітеті інформатизації України (створена у 2004 році).

На рівні держави основною метою активної розбудови електронного уряду є забезпечення права людини на якісне сервісне обслуговування державним сектором та забезпечення прозорості підзвітності державних органів влади та органів місцевого самоуправління. На міжнародному рівні метою має бути займання державою передових позицій у інформаційному світовому просторі.

На електронний уряд покладається вирішення сучасних завдань:

поліпшити співпрацю між міністерськими відомствами на основі створення єдиної інформаційної системи підтримки управління персоналом на державній службі;

оптимізувати діяльність державного сектора, впровадити безпаперові технології внутрішнього та міжвідомчого документообігу, скоротити витрати державного сектору;

надавати державні та адміністративні послуги в режимі он-лайн, що зробить їх більш доступними та відкритими для громадськості;

підвищити підзвітність, прозорість, ефективність державного сектора.

Впровадження електронного урядування в Україні необхідно розглядати в контексті адміністративної реформи, де воно є її невід'ємною частиною та спрямоване насамперед на забезпечення відкритості та прозорості влади [5].

Таким чином, на сучасному етапі розвитку електронного уряду в країнах світу є досвід передових країн і розуміння стосовно моделей та алгоритму впровадження, основних завдань та інструментарію. Однак, постають інші питання: поглиблення «цифрової нерівності» населення країни та збільшення розриву розвитку країн на основі інформаційно-комунікаційного фактору їх розвитку, моніторинг якості електронних послуг, з'являється серйозна загроза акумуляції даних у обмеженого кола осіб та появи нового виду авторитарної влади й світового панування. Тому, світова спільнота особливу увагу приділяє визначенню основних засад інформаційної етики, що передбачає захист фундаментальних прав людини.

Література:

1. Сосновский А. А. Зарубежный опыт построения электронного правительства. Электронный научный журнал «apriori». серия: гуманитарные науки. – Режим доступа: www.apriori-journal.ru

2. Чукут С.А. Електронний уряд: науково-практичний довідник / С. А. Чукут, І. В. Клименко, К. О. Линьов. – К. : Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т підвищ. кваліфікації керів. кадрів, 2007.

3. UN e-government Knowledge. – Режим доступа: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2018>

4. Досвід впровадження е-демократії та е-урядування в Україні / За ред. С.В. Дзюби. – 2010. – 90 с.

5. Про затвердження Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України: Постанова КМУ. № 492 від 1.10.2014 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/492-2014-п>

6. Гавкалова Н., Лола Ю. Демократична децентралізація та діджиталізація органів влади: досвід Євросоюзу/ Н. Гавкалова, Ю. Лола // Інфраструктура ринку. - 2019. - № 36. - 300-306.